

vajub keel suust välja, lõug läheb krampi, ta hammustab end verele, ja me ei saa keelt kätte. Kui palju on olnud õudseid hetki meil. Oli periood, kus õed sidusid ta käed voodi külge, sest ta kogu aeg kis-kus kõike. Ma nii kahetsen, et lasin seda teha, sest see ajas ta veel rohkem paanikasse. Aga kui ma pidin minema poodi ja süüa tegema, siis nad ei saanud ju istuda tema voodi serval. Nii oli lihtsam.“

Creutzfeldti-Jakobi tõvele on iseloomulikud kiiresti süvenevad tahtmatud liigutused, halvatus, kõne- ja nägemishäired – kõik see juhtus ka Anatoliga.

Viimased tomograafiauuringud siiski näitavad, et haigus praegu ei progresseeru. Kriitiline aeg on möödas.

Marika märkab, et Anatoli reageerib rohkem helidele ja häälele, näeb varjusid ja kujusid. „Kui talle midagi ei meeldi – tahab asendit vahetada või midagi vaevab –, teeb ta mingit häält, mõmiseb, annab märku. See on uus asi, seda enne polnud. Kui ta enne sirutas käsi, siis nüüd sirutab ka jalgu. Varem ta seda ei teinud. Midagi tuleb, aga see tuleb nii raskelt.“

Olulise osa edust võib Marika enda arvele kirjutada, sest just tema teeb mehele iga päev eritoite.

Marikal on Udines küll üüritud väike korter, kuid ta pole seal ühtegi ööd olnud.

Korteris kasutab ta vaid kööki söögitegemiseks. Ostab kogu toidu oma raha eest, sest haigekassa ei toeta Anatoli erimenüüd ega muud ravi.

Haigekassa pressiesindaja **Heidi Kukk** selgitab, et perekond teadis, et kui nad lähevad ravile Itaaliasse, siis haigekassa seda ei rahasta.

„Eksperimentaalset ehk vähe-se tõendus põhiseusega ravi ei rahasta haigekassa ei Eestis ega ka välisriigis.“

Praegu saab Anatoli ravi tänu Eesti Balletiliidu avatud sihtotstarbelise fondile, kuhu koguti suvel annetusi 152 000 eurot.

FOTO ERAKOGU

Elu haiglas

Päev algab kell 6, kui Marikal on abikaasa jaoks valmis sidrunist pressitud mahl sooda ja veega. Kell 7 tuleb anda organismi puhastav jook, mille Marika segab valmispulbrist. Kolm korda päevas annab ta püreestatult eritoitu. Kolm korda nädalas on kala, kord nädalas veiseliha, lõunaks alati salatid, millest polnud Marikal aimugi.

Süüa Anatoli ise ei saa, toitmine käib gastrostoomi kaudu otse makku. Kui enne süstisid toitu õed, siis nüüd teeb Marika seda ise.

„Tänu dieedile on ta heas vormis, arstid ka imestavad, et kehaline struktuur on taastunud. Lihast on küll kadunud... Praegu pannakse teda juba seisulauale, kogu aeg mõeldakse vererõhku ja südame tööd.“

Mõni nädal tagasi sai ühe Udine haigla arsti abikaasa sama diagnoosi. Kuna arstil on mõeldamatu hakata abikaasale dieettoite tegema, pakkus Marika, et võib ju kaks portsu teha. „Nüüd jooksen nimekirjadega mööda poode. Toidan mõlemaid.“

Aeg-ajalt, ehkki harva, peab Marika siiski Eestis käima, sest lapsed elavad endiselt kodumaal ja ta igatseb ka neid. Vanaemade abiga on lapsed hästi hoitud. Marikale omakorda on suureks toeks Anatoli õde, kes elab 40 minuti sõidu kaugusel haiglast ja käib samuti abiks.

„Mulle on juba öeldud, et mind on rohkem vaja kodus lastele, kuid ma tean, kuidas minu lähedalolek Anatolit aitab. Näiteks selle arsti naisel on keeruline, ta on enam-

HÄSTI HOITUD: Anatoli koos oma raviarstidega, neuroloog Gian Luigi Gigliga ja tema toitumisnõustajast abikaasaga.

se ajast üksi, ma kuulen, kuidas ta karjub. Kui Tolik on rahutu, siis ma võtan ta pea oma kaissu ja ta rahuneb.“

Marika ütleb, et on hea meelega oma abikaasa hooldaja.

„Alguses hooldajad pesid teda, kuid teda häiris võraste puudutus, ja ma hakkasin neid aitama. Nüüd ma pesen ise Tolikut. Üksi. Mul on kõik nipid selged. Kui mõnel päeval tunnen, et selg on läbi, siis puhkan ja lasen teistel teha.“

Marika teab, et temalgi tagasiteed lavale enam ei ole. „Vanasti arvasin, et karjääri lõpetamine on väga raske, aga praegu ma ei kardata enam. Mind on siin vaja rohkem kui laval.“

Talle on praegu tähtis, et kõik armastavad Anatolit. Ta on näidanud arstidele, õdedele ja hooldajatele videoid Anatoli tantsijakarjäärist.

„Nad on temast vaimustunud! Kõik tahavad aidata. Ma tunnen, et pole siin üksi. Kordagi pole keegi siin mu peale käratanud või halvasti öelnud. Eestis sai Anatoli haiglas söömata, et voodisse pissis, sest ei suutnud enam käia... Siin on inimlikkus, mis teeb inimesed ilusaks. Personal hoolitseb mitte ainult Toliku, vaid ka minu eest. Kui nad näevad, et nutan, öeldakse, et mine jaluta, me vaatame ise Tolikut. Nad on nii südamlilikud. Kõik tahavad kuidagi aidata. Näiteks sain tuttavaks haigla ees ühe naisega, kellega suhtlesime Google Translate'i abil – ta hakkas mulle iga päev tooma karpidega kodust toitu. Mõni pakub autot, kui mul on vaja poest toiduaineid tuua.“

Aeg-ajalt paneb Marika palatipõrandale joogamati, venitab ennast ja võimleb. Laseb abikaasale ilusat muusikat. Marikaga on juba ühendust võtnud kohalik balletistudio, kes sooviks teda õpetajaks.

„Aga praegu mul ei ole mõtet mingeid plaane teha. Elan päev korraga,“ sõnab Marika.

Kui intervjuu lõpeb, poeb ta Anatoli juurde ja helistab lastele. Videokõne kaudu saavad nad taas neljakesi koos olla.

HOLLAND – BELGIA – LUKSEMBURG 20.–28.04 laev/buss

Tutvume nii keskaegsete pealinnade, vanade traditsioonide kui ka võrratut silmailu pakkuvate lillekasvatuspriirkondadega. Imetleme tohutuid tulbivälju ja tuulikuid, kanalitest ruudustatud põllulappe ja maitseme kuulsaid juustusorte.

MADRID JA AJALOOISE LINNAD TEMA ÜMBER 12.–16.05 lennuk/buss

Madrid, Segovia, Toledo ja San Lorenzo de El Escoriali klostrikompleks. Meeleolukad puhkepausid ja Hispaania köögi hõrgutised. Neli ööd Madridi kesklinnahotellis.

GRUUSIA HING 17.–26.05 ja 13.–22.09 lennuk/buss

Külastame erinevaid piirkondi, õpime tundma tõelist Gruusia külalishlust, imetleme kaunist loodust ja naudime nende rahvustoitte ning kuulsaid veine. Lõpetuseks rannapuhkus Bathumis.

PALANGA – KURA SÄÄR – NIDA 20.–22.05 ja 01.–03.07 buss

Sünge Ristimägi, Palanga, delfiinide ja merilõvide etendus, Nida liivaluited ja Palanga merevaigumuseum. Hotell Palanga südalinnas.

PÕHJA-POOLA PÄRLID 06.–11.06 buss

Sõidame läbi Masuuria suurjärvistu ning tutvume Läänemere rannikualaga, mis paelub oma lõputute liivarandade ja luidete ning kõrgete rannajärsakutega. Siin on ka pika ajaloo vanu meresadamaid ja iidse ajaloo linnu.

VIIBURI KRUIIS SAIMAAL 22.–24.07 laev/buss

Viiburi kruisis MS Careliaga Saimaal läbi 8 lüüsi. Saimaa järve värv Lappeenranta, kuningate linn Porvoo, Kotka, Langinkoski kuninglik kalastusmaja jm.

MAALILINE LÖUNA-POOLA JA TATRAD 06.–12.08 buss

Wieliczka soolakaevandus, Kraków, mägikuurort Zakopane ja jalutuskäigud mägedes, parvesõit läbi Dunajeci kanjoni, Debno puukirik, Jasna Góra klooster Częstochowas.

HORVAATIA – SLOVEENIA – BOSNIA 14.–23.08 buss

Meri ja mäed, rannad, kosjed ja koopad. Rikkumata loodus, vähem tuntud kultuur ja ajalugu.

LAPIMAA VIIES AASTAEG RUSKA 17.–21.09 laev/buss

Lapimaa on just sügisel täiesti pöörane. Ruska on Lapimaal nagu viies aastaeg, mis on i-me-i-lus!

AUSTRIA BAIERIMAA 23.09–01.10 buss

Alpid ja keiserlik Viin, Hitleri Kotkapesa, Eisriesenwelti jääkoobas, Salzkammerguti nukulinnakesed, Baierimaa uhked lossid, München ja Oktoberfest, metsik Partnachklamm, Oberammergau, kaunis Wiesi palverännukirik jpm.

MEHHIKO 28.09–11.10 lennuk/buss

Mehhiko näol ei ole tegemist ainult sooja päikese ja kaunite päikeseliste randadega, vaid helesinisele veele lisaks on ta legendaarsete maajade ja asteekide müstiline kodumaa, mis on täis koloniaalstiilis häärbereid, suurejoonelisi ajaloolisi arhitektuurimomente, imelisi vihmametsi, kauneid mägesid, võimsat džunglit, uhkeid kaktusemetsi ja sõbralikke inimesi.

ALSACE JA SAKSAMAA SÜGISFESTIVALID 22.–29.10 buss

Strasbourg, aristokraatlik Baden-Baden, Alsace'i veinitee ja sealsed võimatult ilusad väikelinnad Riquewihr ja Eguisheim, Prantsuse hõrgutised ja kuulsad veinid. Maailma suurim kõrvitsanäitus Ludwigsburgi aedades ja Lahri krüsanteemifestival.

PÄIKESELINE TAI 04.–19.11 lennuk/buss

Bangkok, Kwai jõgi ja Sai Yoki rahvuspark, kuninglik suveresidents Bang Pa-In, Põhja-Tai pärlid Chiang Mai ja Chiang Rai, paadisõit Laosesse ja Kuldkolmnurk, parvetamine bambusparvedel ja elevandisõit, erinevate mägihõimude ja käsitöökustude külastus, Tai kaunid saared ja mõnusad rannad jpm.

Gondvana Reisid
www.gondvana.ee
Tel 505 9902
gondvana@gondvana.ee